СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 54. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 17. березня 1945. No. 54. New York and Jersey City, Saturday, March 17, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

РУЗВЕЛТ НАСТРОЄНИЙ ОПТИМІСТИЧНО

Мекензі Кінг, канадійський премієр, заявив по відвидинах президента Рузвелта, що президент добре виглядає та глядить на все з оптимізмом, включаючи міжнародню конференцію в Сан Франсиско. Та, каже Кінг, щоби в Сан Франсиско пішло всьо гладко, треба ще усунути різні дискримінації та перешкоди, що існували в минулому.

КАМПАНІЯ ЗА ОДЯГОМ.

„Що можете відложити — це вони зможуть носити" — стало кличем в кампанії збірки одежі для допомоги потерпівшим у війні за морем, яку вестиме впродовж квітня Юнайтед Нешенел Клотін Колекшен, під проводом Генрі Кайзера. Плянується зібрати найменше 150 міліонів фунтів одежі, обуви і постелі.

У ПОЛЯКІВ, А ЯК У НАС?

Як подає „Нови Сьвят" з 13. березня б. р. в Ню Йорку відбувся зїзд делегатів польських парохій і товариств з полудневої частини стейту Ню Йорк. Було 234 делегатів, що радили, як їм у цій половині нюйорського стейту працювати „для добра Америки і Польщі" згідно з тим, що ухвалив Конгрес Американських Поляків, що відбувся в місті Бофало. Наради були бурливі, але тільки, коли йшло про вибір осіб. Позатим, коли ішло про оборону Польщі, справи пішли гладко. Вибрано уряд, а на видатки його акції впродовж року призначено суму $20,250. В тій сумі є: рент на канцелярію $1,200, платня канцелярійної сили $2,200, платня директора бюра $3,500 і т. д. Призначено $10,000 на „поширювання правди про Польщу", але з тим, що це є тільки тимчасове, бо на довший протяг часу призначено на видатки цеї акції $100,000. Кожна парохія платитиме річно найменше $25, а товариство $10.

Ось це є видатки американських поляків з половини одного стейту на польську акцію, яку вони самі зобовязалися повести, не оглядаючись на те, що зроблять поляки з другої половини цього стейту, чи з інших стейтів і таких міст як Шікаґо чи Дітройт, де є величезні маси поляків, та де, ведуть окремі такі акції, хоч теж підпорядковані централі. „Нови Сьвят" пише, що зїзд в Ню Йорку був „доказом великого патріотизму американських поляків". Пише, що поляки стараються а навіть за чуби деруться, але „як іде про велику справу, то ідуть разом".

З ЛИСТА ЄП. БУЧКА.

„Шлях" з 10. березня б. р. передрукував другого листа еп. Бучка з Риму до о. Гриньоха в Америці, в якому є згадка про українських вояків з американської та канадійської армій, що відвідували еп. Бучка. Пишеться, між іншим, таке: „Не потребую Вам казати, які милі були тоті відвідини для нас, як радо ми приймали наших братів „чим хата багата". Бувають у нас наші нещасні браття з польської армії, з якими нераз треба й поплакати, як вони зачнуть оповідати про свою мандрівку попід північний бігун, Сибір неісходиму, Туркестан, Азбекістан, Казахстан, Іран, і т. д., відтак свої переживання в Італії серед „тяжкої атмосфери", без ніякої вістки про своїх рідних, без змоги розмовляти рідною мовою. Від деякого часу зачали поліпшуватися відносини, та мабуть ще не скоро наші „браця" вищумляться з свойого нетерпимого шовінізму".

ТОЛОЧЕ ПРО ВАШИНГТОНА ТА ЛИНКОЛНА

Чергове толочення Л. Толопка в большевицьких У. Щ. Вістях взяло в оборону Вашингтона і Линколна як „провідників американського народу в боротьбі за волю і демократію". Просто сміх збирає читати, як московські ступайки, що то намагаються вбивати серед українців на приказ Кремлю усі зародки змагання до добуття незалежности й демократії для українського народу, взялися тепер вихваляти Вашингтона, що то воював за незалежність з рідними братами. І чого то не всунув той Толопко Англії за боротьбу з Вашингтоном! Каже, що „англійські реакціонери називали американських патріотів-самостійників „пекельною групою людей з темними намірами... мерзотними бандитами... сміттям і шумовинням людства". І ще додає таке: „Чи не пригадує це нам, американським українцям, лютих нападів українсько-німецьких націоналістів на кращих синів і дочок українського народу, які з народами Рад. Союзу Обєднаних Держав боролись і борються за волю, за демократію, за тревалий і справедливий мир". На те кожний американський українець, що мав коли У. Щ. Вісті в руках, може відповісти, що в цій газеті завжди повно наймерзеннішого плюгавства, яким більшевицькі пройдисвіти обкидують без розбору кожного, хто тільки боронить права українського народу на таке незалежне, державне життя для України, якого домагався і добивався для Злучених Держав Джордж Вашингтон.

ВІЙНА В ЕВРОПІ МОЖЕ ЗАКІНЧИТИСЬ ЦЬОГО ЛІТА

Ось таке заповів ніхто інший, а сам британський премієр, Винстон Чорчил, що промовляв на зборах консервативної партії, яка затвердила його далі як свого провідника. Чорчил сказав це з нагоди, коли була мова про найближчі парляментарні вибори, які мають відбутись, як тільки скінчиться війна в Европі. Точно сказав таке: Війна може скінчитись „заки скінчиться літо, а можливо, що й скорше".

З ЛЬВОВА.

Советські джерела подають про „Творчість львівських учених", яку то статтю написав П. Гапочка, секретар Львівського обласного комітету КП(б)У. Пишеться, що „Львів — старинне українське місто стає центром соціялістичної культури на заході нашої батьківщини". У Львові має тепер працювати Філя Української Академії Наук, як й інші вищі учбові та політехнічні заклади та інститути, як це подає Гапочка, а теж відкрито понад 30 катедр на університеті ім. Франка. Між науковими робітниками підноситься такі імена: академіки Возняк, Колесса, Щурат, професори Білякевич, Гроер, Залевський, Свєнціцький, Смолинський, Ямпольський, Погодін-Алексеєв, Карандеєв. Депутат Верховної Ради Української РСР академік Возняк задумує видавання твори Івана Франка в 20 томах. Збірку, присвячену Великій Вітчизняній Війні, підготовляють співробітники відділу інституту українського фолькльору та етнографії під керівництвом академіка Колесси. Тов. Роздольський, як пише Гапочка, підготовляє великий збірник українських народних пісень. Бібліотека Філії Академії Наук Української РСР підготовляє наукову діяльність під проводом академіка Щурата. На пропозицію т. Панькова, наукового співробітника Львівського етнографічного музею, буде створений перший у Радянськім Союзі парк-музей. В місті працює вечірний університет марксизму-ленінізму, в якому навчаються десятки професорів, наукових робітників і т. д.

„РАДЯНСЬКИЙ ЛЬВІВ".

Так зветься літературний журнал, що після советських звідомлень почав виходити у Львові раз у місяць.

З ПОЛЬЩІ НА УКРАЇНУ.

Советські джерела подають, що в грудні минулого року прибула до Одеси група українців з 644 осіб, яка переселялась з Польщі на Україну і поселилась в кількох районах Одеської області.

45 ТИСЯЧ НОВИХ ХАТ НА ПОЛТАВЩИНІ.

Згідно з звідомленнями советських агенцій німці знищили на Полтавщині 108 тисяч домів колгоспників. Упродовж минулого року побудовано там 45,000 нових хат.

ПРО КНИЖКУ ЧЕМБЕРЛИНА.

Книжку Чемберлина про Україну видно читають, коли раз-у-раз її цитують, чи критикують. Ф. А. Адлер з „Дітройт Нюз" зараховує Чемберлина малощо не до „українських націоналістів", що змагають до „незалежної України", а рівночасно приписує йому, що він не узнає лінії Курзона і є за те, щоб землі на схід від неї далі належали до Польщі. Це очевидно неправда, бо Чемберлин є за те, щоб про свою приналежність вирішило населення згідно з Атлантійським Чартером, а не було так, щоб рішала та чи друга конференція, згл. щоб не рішав Сталін, не питаючи самого населення шляхом вільного голосовання під доглядом невтральних, себто з поминенням Советів і Польщі. Та замітне, що М. Вейнбаум в нюйорськім Русскім Новім Слові, пищучи на „польські теми", згадує теж книжку Чемберлина про Україну і цитує з книжки, що лінія Курзона на думку Чемберлина є до певної міри та сама, що була граничною лінією в 1939 році між Советами і Німеччиною, та що по советському боці є величезна більшість українців. Це, пише Вейнбаум, є правдою. Чемберлена вважає Вейнбаум „серіозним і обзнайомленим зо справами журналістом".

„НЕПЕРЕМОЖНІ".

Так має називатись воєнна фільмова песа, яку має виставити Київська Фільмова Студія, згідно з советськими звідомленнями. В ній буде представлене, як поводились німці в Україні. Виріб фільми іде під проводом директора Марка Донського.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПОДУМАЙТЕ І ПРО КНИЖКУ ДЛЯ А. Ч. ХРЕСТА

Чи тільки обдаровують Американський Червоний Хрест грішми? Чи тільки бандажами, білям, одягом?

Ні! Є ще щось інше, дуже важне, на яке повинно звернути увагу теж і наше громадянство, а зокрема наше жіноцтво, що так ревно підпирає Червоний Хрест грішми і працею.

Щож це є? Це — книжка.

Що книжка є дуже важним чинником в діяльности Червоного Хреста, видно найкраще по покликах цеї організації, що тепер раз-у-раз появляються у звязку з березневою кампанією. В тих покликах згадується, що вже тому два роки А. Ч. Хрест зібрав малощо не - три міліони книжок, що їх призначено для вояків на теренах війни, чи для бібліотек Юсо і т. п.

Тільки подумати: Три міліони книжок! А чи були між ними книжки про Україну та український нарід? Чи ми подбали про це, щоб такі книжки були в А. Ч. Хресті? Чи ми цю інституцію тими книжками обдарили? А як обдарили, то якою скількістю?

Хто переглядає американські ґазети, той певно завважив останніми днями заклики, щоби дарувати армії та маринарці книжки. Пишуть, що потребують сотки тисяч книжок, бо вояки на морі чи на суші за книжками питають, а книжка це найкраща для них розривка в часі відпочинку. А тих книжок бракує щораз більше.

Звертаємо увагу на ці речі, бо вони надзвичайно важні ще й тому, що ми хотілиб ширити книжкою правду про Україну. Тому памятаймо, як збираємо жертви на А. Ч. Хрест, щоб теж обдаровувати цю інституцію книжками про Україну та український нарід, що їх маємо в англійській мові. Обдаровуймо такими, що є на складі в „Свободі", чи такими повістями як „Маруся" і „Захар Беркут". Дехто має вже ці книжки і вони в нього без ужитку. Тоді добре їх пожертвувати нашим воякам через А. Ч. Хрест. Та виглядатиме культурно, коли наші організації, що переводять збірки на А. Ч. Хрест, чи виконують яку іншу роботу для цеї організації, памятатимуть, що подарунок книжками — теж дуже важний і цінний дарунок.

Маємо тепер десять міліонів вояків в американській армії. Міліони книжок уже їм достарчили, а цього ще замало. Подумайте, скільки то з тих вояків могло би довідатись більше про Україну, якщоб їм попала в руки книжка про український нарід! Отсю справу кладемо тепер на серце нашого доброго жіноцтва, бо воно найбільше працює для А. Ч. Хреста, хоч всі інші обовязані теж за це памятати.

ІЩЕ ОДИН ОДИНОКИЙ РАТУНОК ЕВРОПИ

Ґрупа европейських учених, що перебувають тепер в Америці, передала президентови й конґресови Злучених Держав „деклярацію европейської незалежности", і передала її пресі для оприлюднення. На чолі групи ґрупи стоїть проф. Ріхард Куденгове-Калерґі, президент Пан-Европейської Юнії, а між її членами є визначні вчені й політики, по національности: еспанці, французи, греки, баски, поляки, данці, італійці, сербий жиди. Їх деклярація взиває президента й конґрес працювати для вдержання мира в Европі.

Коли ці проектодавці говорять про конфедерацію держав Европи, то під цим очевидно треба розуміти такий союз, що від нього кожний член - держава може відступити. Проєкт виходить зо заложення, що Европа залежна взаємно від себе. Тому проектодавці й приходять до висновку, що Европі треба конфедерації, щоб „скоординувати спільні політичні, економічні й військові інтереси Европи й особисті права всіх европейців". Ця конфедерація мала би мати між основними законами заборону для всіх европейців перед національними, суспільними і релігійними упослідженнями та ґарантію свободу совісти, мови й освіти з правом уживання своєї мови в церкві, школі, суді й в публичній розмові.

Проект не являється нічим новим. Подібних проєктів було вже багато, і автори таких проєктів правильно теж проголошували свої проєкти одинокими дорогами до заведення бажаних благ, удержання мира, тощо. І часто таке бувало, що проєктодавці свої одиноко спасенні проєкти самі закидали, і бралися за інші проекти, які теж проголошували едино спасенними.

Що всі части Европи від себе залежні, це авторам проєкту панєвропейської конфедерації можна признати. Що більше, нині можна навіть признати, що цілий світ від себе взаємно залежний. Що ґарантії різних свобод здалисяб, це правда, одначе чи не світилися такі гарантії вже по конституціях різних европейських держав, не були вони в німецькій, австрійській, мадярській, польській конституції, чи не ломано їх у кожній з тих держав? І пощо пхатися з проєктом паневропейської конфедерації в Білий Дім та американський конгрес, коли в Европі справа ще зовсім не підготована, коли там народи засад рівности народів, вір, мов в практичному життю ніяк приняти не думають?

НЕ ВПРОВАДЖУВАТИ В БЛУД!

В одній з канадійських газет пишеться про „культурні осередки в Америці", де автор, між іншим, подає, що можна заложити Український Музей при Колюмбійському Університеті в Ню Йорку, а якби так сталося, то це був би неабиякий культурний здобуток. Стверджуючи, що українців Америці повинні попертй ту справу та зложити не двіста тисяч, що на це потрібні, але один міліон долярів, автор пише ще таке:

„З практичного боку цю справу можна покласти на ноги відразу, без жадного гаяння часу, якщо наші Союзи зложилиб цю суму гроша одним чеком"; опісля вже пішлаб збірка.

Не маємо найменшого сумніву в добрі заміри автора цього проєкту, але що такі заміри практично помагають, коли вони підають громадянству таке, що є неможливе до здійснення. „Союзи" мають гроші, це правда, але ті гроші мають своє призначення згідно з їхніми статутами і державними законами, а щоб ті гроші були вживані на те, що призначені; то про це мають дбати в першу чергу головні уряди тих Союзів, а зокрема їхні контрольні тіла, а крім того є ще й державна контроля. Певно, що є різні гуманітарні та культурні цілі, які, наприклад, У. Н. Союз попирає, але це він робить згідно з ухвалами конвенцій, чи річних нарад головного уряду, а що найважніше — в міру спромоги своїх фондів, на такі цілі зібраних. Значить, що навіть і тут не можна нічого зробити от так „одним чеком" і за одним махом, а тільки згідно з статутом, ухвалами і фінансовою спромогою.

Порушуємо ту справу ще й тим разом, бо бачимо, що ще далі є серед многих помилкові погляди що „Союзи" в таких справах, як от вище згадана, можуть фінансово зробити, а що ні.

